

فناوری اطلاعات و حرفه:

گفتگو با مدیرعامل سازمان حسابرسی

فناوری اطلاعات حرفه حسابرسی را به شدت تحت تاثیر قرار داده است؛ هم از این بابت که نوع خدمات مورد درخواست از حسابرسان را تغییر داده و هم از این جهت که روش انجام کار حسابرسی را دگرگون ساخته است. تولید و گزارشگری اطلاعات حسابداری و اعتباردهی به آن در محیط کار الکترونیکی، مباحث جدیدی را در برابر حرفه حسابرسی قرار داده است که پاسخی درخور نیاز دارد. حرفه ناگزیر است خود را با تحولات فناوری اطلاعات همگام سازد تا ضمن حفظ جایگاه سنتی خود به عنوان مرجع مستقل اعتباردهی در جامعه، از فرصتهای جدیدی که فناوری اطلاعات عرضه کرده است، بهره جوید. برای آشنایی با تحولات و گرایشهای حرفه حسابرسی با مدیرعامل مهمترین مرجع حسابرسی کشور - سازمان حسابرسی - به گفتگو نشسته ایم.

و یکپارچه» در سطح عمده ای لاینحل باقیمانده است و متأسفانه در ارائه نرم افزارهای تخصصی و با کاربردی در حجم وسیع، نیازمند موسسات حرفه ای خارجی هستیم. یک تجربه موفق در این زمینه کشور هند است که به دلیل سازماندهی مناسب از رشد چشمگیری در زمینه نرم افزاری برخوردار شده و اکنون یکی از صادرکنندگان بزرگ و مهم فرآورده های فناوری اطلاعات است در حالی که در مقایسه با توان و ضریب هوشی هندیان، کشور ما می تواند چنین ظرفیتی را در خود ایجاد نماید.

حسابرس

از این که فرصت مجددی برای گفتگو در اختیار حسابرسان قرار داده اید، سپاسگزاریم. ابتدا بفرمایید از دیدگاه سازمان حسابرسی به عنوان یک موسسه بزرگ حرفه ای، واحدهای اقتصادی در ایران تا چه اندازه از تحولات فناوری اطلاعات تاثیر پذیرفته اند و چه تفاوتی بین واحدهای اقتصادی سازمان امروزی و سازمانهای یکی دو دهه پیش ایجاد شده است؟

✓ **حسابرس**
آیا حرفه حسابرسی و حسابداری در ایران نیز آن گونه که در جهان مطرح می شود نقش پیشرو در توسعه فناوری اطلاعات در واحدهای اقتصادی داشته است؟

متأسفانه حرفه حسابرسی و حسابداری در کشور ما نقش جدی در توسعه فناوری اطلاعات در واحدهای اقتصادی نداشته و اگر بخواهیم دلایل آن را بررسی کنیم می شود به عدم تسلط بخش عمده ای از دست اندرکاران این حرفه به فناوری اطلاعات، سطح نازل این فناوری در مجموعه دروس دانشگاهی در رشته حسابداری، نبود موسسات حرفه ای توانمند جهت ارائه خدمات آموزشی و انجام فعالیتهای تحقیقاتی اشاره کرد.

قطعاً با تحولات فناوری اطلاعات در سطح جهانی، کشور ما هم تا حدودی از این جریانات تاثیر گرفته و حجم استفاده از رایانه در جریان امور، توسعه عمده ای یافته است؛ اما متأسفانه به دلیل نبود راهبردی مشخص و علمی، شاهد رشد کیفی در سطح مورد نیاز از این بابت نیستیم. حجم سخت افزاری عمده ای در کشور بلا استفاده و یا با استفاده های محدود وجود دارد که این، نوعی اتلاف سرمایه های ملی کشور است. از طرف دیگر در مبحث نرم افزاری متأسفانه با وجود نیروهای تخصصی، خلاق و با کیفیت، به دلیل بی توجهی به ایجاد ساختارهای مناسب، رشد چشمگیری نداریم. اکثر سیستمهای مورد استفاده به صورت بخش دستی و بخش کامپیوتری و در قالب نظامهای جزیره ای استفاده می شود و هنوز بحث «سیستمهای جامع

حسابرس

حرفه حسابرسی در کشورهای پیشرفته چگونه به تحولات فناوری اطلاعات پاسخ گفته است؟

حرفه حسابرسی در کشورهای پیشرفته با تقویت و تجهیز واحدهای خدمات مدیریت و سیستم، به امر فناوری اطلاعات و ارائه سیستمهای مناسب رایانه‌ای به واحدهای اقتصادی، نقش کلیدی در ترویج فناوری اطلاعات ایفا کرده‌اند. قطعاً نیاز مبرم واحدهای اقتصادی در دستیابی به جامعترین سیستمها در دنیای رقابتی صنعتی، موجب بهبود کیفی این سیستمها هم شده و موسسات همواره سعی کرده‌اند با توسعه و بهبود خدمات خود نیازهای استفاده‌کنندگان را برآورند.

در صورت بروز شرایط رقابت
موسسات حسابرسی کشور
فاقد توان تکنولوژیکی
در مقایسه با موسسات خارجی
هستند و این وضعیت
برای حرفه حسابرسی در کشور
بسیار نگران‌کننده است

حسابرس

آیا حسابرسی در ایران هنوز به روش سنتی انجام می‌شود یا تغییراتی در محیط، خدمات، سازمان و فرایند حسابرسی پدید آمده است؟

متأسفانه به جز موارد بسیار خاص و استثنایی که برخی از موسسات حسابرسی گرایشهایی به استفاده از کامپیوتر در جزئی از امور حسابرسی خود نشان داده‌اند هنوز بخش اصلی امور حسابرسی کشور به روشهای سنتی انجام می‌شود؛ یعنی هنوز در فرایند برنامه‌ریزی، ارزیابی ریسکها، به ویژه در بحث کنترلهای داخلی، اخذ و بررسی شواهد و گزارشگری، شاهد تهیه کاربرگها به روشهای قضاوتی شخصی و بدون استفاده از تکنولوژی روز هستیم. این موضوع شرایط حرفه حسابرسی را در مقایسه با موسسات حسابرسی بین‌المللی که طی سالهای اخیر سرمایه‌گذار بیهای عمده‌ای در جهت تولید نرم‌افزارهای مناسب برای استفاده در امر حسابرسی کرده‌اند و عمدتاً کار حسابرسی کاغذی و زونکنی را سالهاست کنار گذاشته‌اند بسیار شکننده و غیرمقاوم نموده است. به

عبارت دیگر در صورت بروز شرایط رقابت، موسسات حسابرسی کشور فاقد توان تکنولوژیکی در مقایسه با موسسات خارجی هستند و این وضعیت، برای حرفه حسابرسی در کشور بسیار نگران‌کننده است.

حسابرس

سازمان حسابرسی چه طرحی برای ارتقای نقش حرفه در پاسخگویی به تحولات فناوری اطلاعات دارد؟

به دلیل نگرانیهای زیادی که از بابت عقب ماندگی تکنولوژیکی در مقایسه با حسابرسان بین‌المللی وجود داشت سازمان نیز در دوزمین تلاشهایی را در عرصه فناوری اطلاعات به عمل آورده است. اولین حیطة، تلاش جهت ساخت نرم‌افزار مناسب برای حسابرسی کامپیوتری بود که در این رابطه، سازمان با استفاده از نیروهای متخصص داخل و خارج اقدام به تولید ۴ نرم‌افزار برای مراحل ۴گانه حسابرسی کرد که این نرم‌افزارها در سه پروژه به صورت محدود تست شده و در حال حاضر تست نهایی و آمادگی برای اجرای آن در محدوده گسترده‌تر در جریان است.

موضوع دوم تلاش جهت تجهیز واحد خدمات مدیریت سازمان به فناوری اطلاعات و ارائه سیستمهای کامپیوتری به متقاضیان بود که در این راستا نیز اقداماتی به عمل آمده و دنبال می‌شود. امید داریم این اقدامات بتواند بخشی از عقب‌افتادگیهای تکنولوژیکی کشور در این حیطة را جبران کند.

حسابرس

بدون تردید، حضور موثر حسابداران حرفه‌ای در جامعه، نیازمند کسب مهارت و دانش لازم در عرصه فناوری اطلاعات است. سازمان حسابرسی برای بهبود دانش و مهارت حسابرسان خود چه گامهایی برداشته است؟

قطعاً هرگونه بهبود در وضعیت فناوری اطلاعات در حرفه نیازمند کسب مهارت و دانش لازم از سوی استفاده‌کنندگان این فناوری است. در سازمان حسابرسی نیز تلاش شده این مهارتها به تدریج به همکاران انتقال یابد. در این راستا برنامه‌ریزی جهت گذراندن دوره آموزشی آی سی ال (ICDL) برای کلیه همکاران حرفه‌ای در سال ۸۳ برنامه‌ریزی شده که برای بخشی در نیمه اول سال برگزار شده و برای بقیه همکاران در نیمه دوم سال این اقدام دنبال خواهد شد.

همچنین برگزاری جلسات توجیهی و آموزشی جهت استفاده از نرم‌افزارهای حسابرسی کامپیوتری برای همکاران در دستور کار

قرارداد. ایجاد یک واحد پشتیبانی جهت حل مشکلات اجرایی کار نیز از ضروریات استقرار سیستم جدیدی است که به ایجاد آن نیز توجه شده است.

حسابرس

در کشورهای پیشرفته سالهای زیادی است که بخش خدمات مشاوره مدیریت، که رابطه تنگاتنگی با فناوری اطلاعات دارد، به اندازه‌ای رشد کرده است که درآمدی بیش از درآمد خدمات اعتباردهی به دست می‌آورد. با این که سابقه این بخش از خدمات حرفه‌ای در ایران به قبل از انقلاب می‌رسد چرا این رشته پیشرفتی نداشته است؟ آیا بازار نیازی به این خدمت ندارد؟ آیا حسابداران حرفه‌ای توانایی عرضه خدمات لازم را ندارند؟

اینکه چرا بخش خدمات مشاوره مدیریت در کشور پیشرفت نداشته عمدتاً به این دلیل است که سرمایه‌گذاری مناسبی در این زمینه به عمل نیامده است. با توجه به اینکه موسسات حسابرسی طی سالهای اخیر کمتر توان توسعه داشته‌اند، بخش مشاوره مدیریت نیز به همین دلیل رشد کافی نداشته در حالی که بازار به شدت نیازمند این

خدمات است. حسابداران حرفه‌ای کشور به دلیل نبود امکان تجهیز خود به این تکنولوژی، عمدتاً توانایی عرضه خدمات در سطح مورد نیاز را نداشته و اقدامات پراکنده انجام شده (گاهی با تلفیق موسسات کامپیوتری و افرادی از حسابداران) نیز توانمندی لازم جهت ارائه خدمات با کیفیت و قابل رقابت در سطح بین‌المللی را فراهم نیاورده است.

حسابرس

سازمان حسابرسی برای توسعه خدمات مشاوره مدیریت چه برنامه‌هایی دارد؟

به طور کلی توسعه خدمات مشاوره مدیریت از هدفهای راهبردی سازمان است و در این راستا تقویت و تجهیز واحد مزبور به فناوری اطلاعات، تجهیز واحد به نیروهای کیفی، متدولوژی و ابزارهای نوین، تلاش جهت نزدیک شدن به بازار جهت شناخت نیازها و بهبود استانداردهای ارائه خدمات با تاکید بر کنترل‌های داخلی برای رفع این نیازها، ورود به بازار نرم‌افزارهای کاربردی حسابداری و تقویت فرهنگ خدمات‌دهی رؤس محوره‌های مورد توجه است. برای تحقق این موارد نیز برنامه‌هایی در دست تدوین است.

۱۲ گام برای موفقیت در ایمنی اطلاعات: رهنمودهای استاندارد ایزو ۱۷۷۹۹

- ۱- رویه‌ها: آیا مدیریت کارهای لازم برای هدایت کار و کاهش تعهدات از طریق ابلاغ رویه‌های جامع ایمنی اطلاعات و دستورعمل‌های اجرایی و تعیین مسئولیتها را انجام داده است؟
- ۲- تاییدیه کارکنان: آیا از تمام کارکنان و پیمانکاران خواسته می‌شود که تاییدیه‌ای کتبی مبنی بر درک و قبول رویه‌های ایمنی اطلاعات سازمان ارائه کنند؟
- ۳- موافقتنامه حفظ اسرار: آیا با اشخاص بیرون از سازمان قبل از آن که اطلاعات حساس و اختصاصی در اختیار آنان قرار گیرد، موافقتنامه حفظ اسرار امضا می‌شود؟
- ۴- ایمنی عینی: آیا ساختمانها، و سوابق کاغذی و منابع حساس فناوری اطلاعات درون آنها (برای مثال تجهیزات کامپیوتری و شبکه، وسایل ذخیره‌سازی، سیم‌کشی‌ها، و آرشيو محرمانه) به‌طور مناسب از دسترسی غیرمجاز، دستبرد، تخریب و یا دزدی به وسیله اشخاصی که با سوءنیت به محیط کار داخل می‌شوند، محفوظ نگه داشته شده است؟
- ۵- پشتیبانی و بازیابی: آیا در یک ماه گذشته نوار پشتیبانی یا وسایل ذخیره‌سازی قابل حمل و نقل مشابه آزمایش شده‌اند تا امکانپذیر بودن استفاده از آنها برای بازیابی کامل سیستمی که نسخه پشتیبانی از آنها تهیه شده، معلوم گردد؟
- ۶- ضد ویروس: آیا همه سیستمهای کامپیوتری با نرم‌افزارهای روزآمد ضد ویروس و سایر وسایل دفاعی در برابر حمله بدخواهان نرم‌افزاری، حفاظت شده است؟
- ۷- ایمنی اینترنت: آیا تمام اتصالات اختصاص یافته برای اینترنت و دیگر شبکه‌های بیرونی به‌طور مناسب به وسیله دیوار آتش، سیستمهای حفاظت از تجاوز، و امکانات مقابله با حوادث حفاظت شده‌اند؟
- ۸- دسترسی از راه دور: آیا ارتباطات از طریق مودم و تلفن، شناخته شده و مجاز است و به‌طور مناسب حفاظت شده است؟
- ۹- رمز عبور: آیا همه رمزهای عبور از پیش تعیین شده به وسیله فروشنده‌گان و با رمزهای دسترسی مشابه در مورد تمام سیستمهای عامل، سیستمهای مدیریت بانکهای اطلاعاتی، وسایل شبکه، بسته‌های نرم‌افزاری، و یا هر محصول کامپیوتری تجاری دیگری که خریداری و نصب شده، تغییر داده شده و یا غیرفعال شده‌اند؟
- ۱۰- ملحقات نرم‌افزاری: آیا ملحقات نرم‌افزاری مخصوص ایمنی، شامل حذف نمونه‌های نمایشی نرم‌افزارهای کاربردی غیرلازم، که به وسیله بهره‌برداران خارج از سازمان قابل بهره‌برداری است، بلافاصله به سیستمها اضافه شده است؟
- ۱۱- حفاظت داده‌ها: آیا همه اطلاعات حساس و ارزشمند شامل پرونده‌های مشاع شبکه ویندوز و خدمت‌رسانهای مستند نشده (روی میز) به شکل اف تی پی (FTP) و وب (Web)، به‌طور مناسب از دسترسی غیرمجاز حفاظت شده است؟
- ۱۲- حفاظت از آسیب‌پذیری: آیا همه کامپیوترها و وسایل شبکه (برای مثال وسایل تعیین مسیر (Router) و ناظم‌ها (Switch) و سایر وسایل موجود در سازمان به‌طور منظم از نظر آسیب‌پذیری در برابر انفجار و نرم‌افزارهای غیرمجاز (یا نسخه‌های کپی شده غیرقانونی) آزمایش می‌شوند؟